

a la p. 670: «lo riu d'Espot, conegut en los mapes per riu *Escrita*», i p. 32 «lo riberal d'Espot també conegut ab lo nom d'*Escrita*».

Realment, és nom poc popular entre la gent senzilla del país. No tinc nota d'haver-lo oït en les meves enquestes (1934, 1935, 1936, 1963, xxxvii, 72-85). Tanmateix descartem tota sospita d'artificialitat (cartogràfica, escriptural) o inexactitud, puix que el tenim viu i documentat en els homònims.

(2) Solà d'*eskrita*, paratge (crec una coma) en el gros serrat que separa el terme de Burgo del de Llavorre, tots dos agre. al Sud d'Unarre, també Vall d'Àneu, però ben separats de (1), estant a l'altre costat de la N. Pallaresa, i 6 k. lluny de la desembocadura del riu Escrita (enq. de Burgo, 1958, xx, 189).

(3) *Castellons d'Escrita*, paratge en la serra (oït allí 1962), i ja documentat anteriorment en el Capbreu de 1645, de la Vall d'Assua, f° 4 (despullat llavors a Rialb). És, doncs, en tot cas diferent del (2), car és a la dr. de la N. Pallaresa; el conjunt de la vall d'Assua és a 5-15 k. al S. del terme d'Espot; com que el terme del poble més nòrdic de la vall, Caregue, encara que ben separat de la vall d'Espot per l'ampla vall de Baiasca-Arestui, arriba a tocar, per una prima llenca, amb el gros terme d'Espot, per tant no està descartat que (3) i (1) puguin venir l'un d'una extensió extrema de l'altre, però és improbable perquè el riu Escrita corre més de 10 k. al Nord del límit Nord de la vall d'Assua; per tant probable que sigui una tercera repetició del mateix topònim pirinenc.

(4) Ja a Ribagorça, en aiguavessos de la N. Ribagorçana, es devia encara repetir el nom una quarta vegada, car el trobem (llatinitzat) en dos docs. de data arcaica, ben llegit per bons cartòlegs. 979: «-- *ipsa Scripta*», Abadal (*P. i Rbg.*, doc. n.º 250), en el qual es parla de *Viu de Llevata* (on la ruta provinent del Flamicell, comença a baixar cap a Ribagorça); 1016-1035: «-- de *ipsa Scripta* usque in *Enrense* et de ipsum gradum de *Manciverte usque in Elevis*», Puig i F. (*Cart. de Lavaix*, § 110.9). Com que tant *Enrens* (veg. art. supra), com *Massivert* i *Lavaix*, són més a l'O. i en part ja són a prop del curs de la Ribagorçana, és clar que era un lloc, entre Viu i Lavaix: uns 30-40 k. a l'O. de (1), (2) i (3), i separat per grans valls i altes carenes.

ETIM. Es pot tractar d'una (*Pedra escrita*)? Se'ns ocorre naturalment, així com existeix peix *escrit* (la *rajada escrita*, per certes ratlletes que té). Que tal nom s'ha aplicat topogràficament no és pura suposició. Recordo, segur, que anant per muntanyes cat. m'han ensenyat blocs que designen amb aquest nom: sigui per natura petrogràfica, o per antics signes (qui sap si alfabètics) que hi traçaren (sé que me'n mostraren un a prop del Begisot, entre Cladells i Sta. Coloma, crec dient-li així, 1958). Tinc nota de dos docs. ross. de 941 (colle. Moreau VI, 171, vº), mal copiat *Petra Serita* (però ja Fossà ho esmenà en *Scrita*), indret dels Aspres (citad darrere *Fontcoberta* i *Caixàs*, crec junt amb *Cameles*). La *Pedra 'skrita*, anotat en te. d'Elx (xxxvi, 139, 3,6).

Però no dubto a descartar-ho aquí, no sols perquè en aquells quatre rodals, que tinc tan trepitjats i amb toponímia tan escorcollada, mai, corrent-hi ni durant les enquestes em parlaren de roques ni megalits marcats amb signes; sinó, i encara més, per la inversemblança d'un riu anomenat 'pedra tal o tal': car tots quatre són comes, o vessants pendents, concepte bàsicament hidronímic, més o menys sempre. Cal deixar córrer la fàcil pensada; ningú amb sentit crític no voldrà objectar-hi la *p* de les dues grafies del (4), puix que és obvi que el mot *eskrita*, cap *eskriba* no podia deixar de grafiar-lo *scripta* (o si deien *ça skrita* representar-lo com *ipsa scripta*).

Com la gran majoria dels noms majors i obscurs de la vall d'Àneu i Alta Ribagorçana, aquest deu ser bascoide. Essent nom d'unes riberes o comelles o torrents, pot haver-hi un nom d'arbre. Un arbre de tal nom, *eski*, és ben conegut en basc; si la terminació *-ita* és coneguda com a bascoide, i ho és en NPP i NLL bascos, i en la toponímia basca romanitzada, podem formular un ètimon *ESKI-R-ITA*, que ens explicaria aquest NL.

Eski no és més que un dels noms arboris d'aquest radical (recordem *eskur* 'arbre en general', *ezpel* 'boix', d'on *Ezpeleta* i gc. *Aspet Btr. z. Nfg.* 1973, 239, sense comptar substàncies més diferents *exti*, *ezne*). En tot cas *eski* és un nom d'arbre concret i palpable, pertanyent al basc comú. Com passa amb altres noms d'arbre bascos (*burgi*, *ametz*, *haritz*, *zuaitz*, *zumel*, *zumalakar*) s'ha aplicat a diversos gèneres: Azkue dubta entre «álamo», «chopo» i «tilo», i es decanta per aquest, fent cas dels navarresos Mendigatxa, Lekoizketa i Aranzadi (*RIEB* XIII, 594); però els guipuscoans Iztueta i Uriarte entenen «álamo», i el biscaí Añíbarro (gran font d'antigues tradicions lexicals) admet «álamo» i «chopo». Considerable varietat, que pot dependre del clima de cada província, més favorable a unes espècies que a les altres.¹

ESKI-R-ITA és, doncs, versemblant com a nom de riberes o comes, assenyalades com 'albereda' o 'pollancreda' en els nostres alts Pirineus. Etimologia ben versemblant en tots els aspectes: inobjectable i recolzada copiosament en el topo-semàntic i lexical, facilíssim en el fonètic; i en el morfològic, ben possible i ben defensible.

L'onomàstica de les terres basques forneix moltes proves de la vivacitat de l'*eski* basco-pirenaic: *Ezkieta*, *Ezkiegi*, cogn. (Mitx., *Apell.*, § 239); noms antics navarr. *Eçkiça* (a. 1004), *Ezquiaga* (colle., a. 1045); i hi afegeixo encara dos compostos amb *-ola* 'cabana': el poble suletí d'*Esquiula*, i la muntanya *Esk-ant-ola*, és a dir 'a la cabana del gran alber', en el te. de Larrau-Ste. Engrace (P. Raymond, *Di. Top. B. Pyr.*).

En fonètica, en efecte, la *-t-* es manté insonoritzada en aquesta zona pall.-rbg. Testimonis en massa, en *E.T.C.* (I, 128-129); l'anaptixi i la transposició de *-r-* tan típiques de la fon. ibero-basca, i amb llur corollari que elimina una aparent anaptixi, ja justificaria el pas a *eskrita* en parlar pre-romà —*Garamonse/Gr-*